

IT-TIELET SENA

MALTI

HIN: SAGHTEJN

Isem: _____

Klassi: _____

ISTRUZZJONIJIET LILL-ISTUDENTI:

1. Wiegeb il-mistoqsijiet kollha kif mitlub/a.
2. Ortografija, punteġġjatura, sintassi, ideat u preżentazzjoni tajbin jgħinuk biex tikseb riżultati aħjar.

GHALL-UŻU TAL-GHALLIEMA

SKEMA TA' MARKI

Mistoqsija	A	B	C	D	E	F	G	Total
Marki	10	20	4	8	8	30	20	100
Marki tal-istudent/a								

KUMMENTI

SILTA GHALL-ISTHARRIĠ

Aqra sewwa din is-silta u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha.

Żjara f'San Miguel f'Paraiba

Minn Maccio, fejn konna nallogġjaw, kien vjaġġ pjuttost twil. Għaddejna minn ġewwa meded kbar ta' kampanja fejn il-wiċċ dominanti huwa l-kannamieli, is-sors ewlieni ta' dħul ta' flus ... iżda fl-istess waqt, ir-raġuni għaliex il-bdiewa ta' din ix-xaqliba tal-Brazil ihossuhom ittrattati bħala ftit aħjar minn skjavi. (par.1)

Id-destinazzjoni tagħna kienet ir-raħal ta' San Miguel u l-għan taż-żjara tagħna kien biex niltaqgħu ma' saċerdot missjunarju li sa mis-sena 1967 hadem fost dawn il-komunitajiet biex iwasslilhom lil Alla u jgħinhom ukoll fil-bżonnijiet soċjali tagħhom. Bhal bosta rħula agrikoli oħra tal-pajjiż, San Miguel għandu l-parti ċentrali, iddominata mill-pjazza bil-knisja parrokkjali. It-toroq tal-madwar huma mimlija b'residenzi, ħwienet u stabbilimenti kummerċjali. Imbagħad, 'il barra minn dan iċ-ċentru mibni, stajna ninnutaw għadd ta' rżiezet imxerrda 'l hawn u 'l hemm f'għelieqi u fi proprjetà mdaqqa. (par.2)

L-ewwel daqqa t'għajn ma tantx tindika li f'din il-lokalità jgħixu kważi sebat elef ruħ. Izda hafna mill-abitanti ta' dan ir-raħal, li huma bdiewa, jgħixu proprju f'dawn l-irżiezet. Hi zona agrikola mill-aqwa u d-dehriet tal-kampanja kollha siġar u għelieqi mimlija b'uċuħ differenti tar-raba', tassew jgħaxxqu l-għajn. Fl-opinjoni mghaġġla tagħna, il-missjoni hawnhekk ma setgħetx tiċċentra fuq il-faqar materjali tal-komunitajiet għaliex l-istat ta' Paraiba, bid-diversi xmajjar li jaqsmuh u li jwasslu abbundanza ta' ilmijiet, hu reġjun sinjur f'dik li hi biedja. Imma wara li tkellimna mal-missjunarju, sirna nafu li l-problemi l-kbar huma marbuta mat-tqassim ingust tal-art li fil-parti l-kbira tagħha hi proprjetà ta' sidien sinjuri li anqas biss jgħixu f'dawn l-inhawi. (par.3)

Kien hemm żmien meta l-uċuħ tar-raba' kienu varji u l-bdiewa kienu jkabbru kulma kien ikun hemm bżonn. Imbagħad, hin bla waqt, waslet il-kultura tal-kannamieli. Is-sidien dehrilhom li jkun jaqblilhom aktar jekk jikkultivaw il-kannamieli flok jipproduċu wċuħ diversi. Il-kannamieli ma jtkabbarx biss għall-produzzjoni taz-zokkor iżda wkoll sabiex minnu jsir l-*ethanol*, sostitut għall-petrol imma li ma jniġġisx l-ambjent. Minhabba din il-bidla fil-hidma tal-għelieqi, hafna mill-haddiema u l-bdiewa zgħar spiċċaw bla xogħol u saħansitra tkeċċew mid-djar umli li fihom kienu jgħixu mal-familji tagħhom. (par.4)

(Addattament minn kitba ta' Alvin Scicluna)

A. FEHIM IT-TEST

(10 marki)

1. F'liema pajjiż sehhet din il-ġrajja li naqraw dwarha fis-silta?

_____ (marka)

2. X'kienu sejrjn jagħmlu l-awtur u shabu fir-raħal ta' San Miguel?

_____ (marka)

3. Kompli d-deskrizzjoni tar-raħal ta' San Miguel.

Ir-raħal ta' San Miguel għandu pjazza ċentrali fejn hemm _____

_____ (2 marki)

4. Fejn kienu jgħixu l-magħġoranza tar-residenti ta' San Miguel?

_____ (marka)

5. Għaliex l-awtur jgħidilna li l-istat ta' Paraiba hu wiehed sinjur fl-agrikoltura?

_____ (marka)

6. Ma' xiex inhuma marbutin il-problemi tal-bdiewa ta' San Miguel?

_____ (marka)

7. Semmi żewġ prodotti li ġejjin mill-kannamieli.

Dawn huma (a) _____ u (b) _____ (2 marki)

8. X'gara f'San Miguel meta s-sidien iddeċidew li jibdew jikkultivaw il-kannamieli flok hafna prodotti mħallta?

_____ (marka)

GRAMMATIKA U MORFOLOĠIJA

1. Ikteb ċar in-numru tal-**forma tal-verb** wara l-verb b'sing tahtu.

Il-halliel intbagħat (___) tliet snin ħabs talli kien seraq (___) sterjo u kisser (___) karozza.

(3 marki)

2. Ikteb kliem flok in-numri fil-parentesi.

Il-ġimgha l-oħra dahlet dghajsa b' _____ (24) immigrant illegali li
_____ (17) minnhom kienu rġiel. (2 marki)

3. Imla l-vojt bil-**particelli** t-tajba mil-lista mogħtija taht. Kull particella tintuza darba biss.

It-traffiku _____ pajjiżna żdied ħafna. Il-hin kollu tisma' l-karozzi għaddejnin _____ toroq
tal-bliet u l-irhula _____ Malta. L-aġar huma t-trakkijiet u l-vetturi l-kbar li, barra li
jagħmlu ħafna storbju meta jkunu għaddejnin, ħafna drabi jerġu _____ shaba ta' duħħan
iswed li jagħmel ħafna ħsara _____ saħħitna.

sa, bħal, lil, għal, mit-, ta', f'; bil-, ġo.

(5 marki)

4. Sib u ikteb il-**particippju passiv** li hawn f'din is-sentenza.

Ir-rumanz *Il-Haddied* ġie miktub minn Karlu Formosa u kien stampat fl-istamperija ta'
Borg, f'Hal Farfett.

(a) _____; (b) _____ (2 marki)

5. Imla l-vojt bil-**particippju attiv** skont il-verb jew nom fil-parentesi. (Ara l-eżempju):

Il-proġett fl-iskola ta' Hal Tartarni _____ (m-x-j) ġmielu u għalkemm iż-żmien
_____ (għ-d-j), il-perit inkarigat mill-proġett jaħseb li l-iskola se tkun lesta
sa tmiem is-sajf. (2 marki)

LESSIKU / VOKABULARJU

6. Il-kelma **nallogġjaw** (*par. 1*) tfisser (a) inkantaw __; (b) noqogħdu __; (ċ) nilagħbu __.

(marka)

7. Sib mit-tielet paragrafu kelma li tfisser **turi**. Il-kelma hi _____.

(marka)

ANALIŻI TESTWALI

8. Il-kelma **ihossu hom** (par.1) qieghda tirreferi:
 (a) għall-meded kbar tal-kampanja ___; (b) għall-flus ___; (ċ) għall-bdiewa ___. (marka)
9. Flok il-kelma **tiċċentra** (par.3) nistgħu nużaw il-kelma :
 (a) tispara ___; (b) tiffoka ___; (ċ) tolqot ___. (marka)
10. Minn paragrafu 4, sib kelma ta' nisel Ingliz.
 Il-kelma hi _____ (marka)

SINTASSI

11. Aqleb f'diskors indirett.

“Hawnhekk f’San Miguel ma joqogħdux nies sinjuri,” qal il-missjunarju lil Alvin.

Il-missjunarju qal lil Alvin _____

 _____ (marka)

Ċ. L-ASPETT SIMBOLIKU FL-ISFOND LINGWISTIKU POPOLARI

(4 marki)

Fisser il-kliem b'sing tahtu:

1. Ċensu l-Hatra kelb ghax-xogħol u dejjem sejjer lejl u nhar fir-raba' tiegħu. Qatt m'int se tarah b'idejh fil-but!

- (a) _____
 (b) _____

(2 marki)

2. Lil Melvin ix-xorti dejjem tidhaklu. Darba sab biljett tas-*superfive* fit-triq u bih rebah ghoxrin elf ewro. Sewwa jghidu, agħtini xortija u itfaghni l-baħar!

Dan il-qawl ifisser li: _____

(2 marki)

D. HILIET FIL-MALTI KOMUNIKATTIV

(8 mark)

(a) Is-Socjetà Filarmonika Bandisti Żgħażaġh ta' Hal Berbuq se ttella' kunċert fis-sala tal-parroċċa tal-istess raġal nhar l-Erbgħa, 20 ta' Lulju, 2010. Matul din l-attività se jindaqqu xogħlijiet ta' kompożituri famużi, kemm Maltin kif ukoll barranin. Bħala segretarju / segretarja ta' din is-socjetà, ikteb l-avviż li għandu jintbagħat lil kull min hu membru.

JEW

(b) Attendejt festin ta' għeluq snin wiehed/wahda minn shabek u hadt gost hafna. Iddekrivi dan l-avveniment lil xi hadd ħabib tiegħek li dakinhar inzerta msiefer u għalhekk ma setax jattendi.

E. TIFTIX - TRAWWIM KULTURALI

(8 marki)

Aghzel aspekk **wiehed** minn dawġ li studjajt marbuta mal-proġett **Idea ta' Lingwa** u ikteb madwar **50 kelma** dwaru biex turi x'tgħallimt mit-tiftix li għamilt.

F. LETTERATURA

(30 m)

(i) Nadriet 3

1. F'liema żmien jiftakar il-poeta Dun Karm meta jikteb il-poeżija **Wahdi**?
_____ (marka)
2. Min kienet il-persuna għażiża hafna li Dun Karm isemmi f'din il-poeżija?
_____ (marka)
3. Fejn tinsab il-qasba li jsemmi Mario Azzopardi fil-poeżija tiegħu **Qasba**?
_____ (marka)
4. Ma' xiex inhi mqabbla ż-żerriegħa li hemm fis-setaħ, fil-poeżija **Qasba**?
_____ (marka)
5. X'tissejjah il-kitba letterarja **Pitirross** ta' Victor Fenech?
_____ (marka)
6. X'messaġġ irid iwassal dwar il-fidi tagħna l-poeta Victor Fenech f'**Pitirross**?
_____ (marka)
7. Fejn kien ibiġh il-gazzetti r-raġel li jissemma fil-poeżija **Il-Bejjiegh tal-Gazzetti** ta' Ġorġ Borġ?
_____ (marka)
8. X'tgħidilna dwar il-bejjiegh tal-gazzetti u ommu l-metafora: "*Biha d-dinja ma taqax*"?
_____ (marka)
9. Ma' xiex iqabbell lilu nnifsu l-poeta Achille Mizzi fil-poeżija **Arizona**?
_____ (marka)
10. F'**Arizona** ta' Achille Mizzi nsibu l-vers: "*Xtieli muxaġhra jriegħxu bit-tixwik*".
Din il-figura tad-diskors hi: (a) apokope ____; (b) anafora ____; (c) alliterazzjoni ____ (marka)

(ii) Aktar Nadriet Poetiċi

(3 marki)

F'madwar **20 kelma**, ikteb il-ħsieb ta' **wahda** minn dawn il-poeżiji li nsibu f' **Aktar Nadriet**:
Fis-Skiet; Matul is-Snin tal-Ħajja; Iż-Żgħozija; Fjura tas-Sur; Ħabbata.

(iii) Jinqabad bid-Drogi

(4 marki)

Imla l-vojt:

(a) Semmi haġa waħda li Ewkarja qieghda tagħmel biex iġġib lil bintha Ċinzja lura d-dar:

_____.

(b) F'*Nghix* *bl-Imħabba* *tal-Biċċiet*, Helen batiet ħafna għax iżżewġet ta' _____ u żewġha kien _____ ħafna.

(c) Martin spicċa bħal huh, Simon ir-Reggae, vittma _____.

(iv) Stejjer taċ-Ċarrut

(5 marki)

Wieġeb (a) **jew** (b) u iktib madwar 20 kelma.(a) Għid fi kliem x'nitgħallmu mill-ġrajja: ***Iż-żerriegħa li ma gergritx.*****JEW**(b) X'messaġġ twasslilna l-istorja ***L-Iskuter?***

(v) Stejjer Għal Qabel Jidlam

(8 marki)

Aghzel **waħda** minn dawn l-istejjer u għid x'gara f'madwar **40 kelma**: ***It-tifel tal-Baħar; Ix-Xemx fuq it-Tieqa; L-Ewwel Telefonata.*** (Ikteb fuq karta separata.)**Ġ. KOMPONIMENT**

(20 marka)

Aghzel **wiehed** u iktib madwar **250 kelma** fuq karta separata.

1. Il-faqar fid-dinja
2. Kelb rieqed la tqajmux!
3. Xogħol li nixtieq nagħmel fis-sajf.
4. Djalogu bejn mara li taħdem u mara tad-dar.
5. Ikteb storja li tibda bil-kelmiet: "Fl-aħħar wasalna!"
6. Ix-xemx: tajba jew hażina għal saħħitna?

